१५९

पौलोमी शची। शची (आत्मानं तुष्टाव)। अनुष्टुप्

उदसौ सूर्यो अगादुदयं मामको भगः। अहं तद्विद्वला पतिमभ्यसाक्षि विषासहिः॥ १०.१५९.०१

विश्वानरस्य वस्पतिमनानतस्य शवस इत्यादिश्रुतिभिरिन्द्राणी सर्वभूतहिता इन्द्रशक्तिरिति ज्ञायते। तस्या विरोधिनी स्वार्था शक्तिः। अस्मिन् सूक्ते सपत्नीशब्देन सर्वत्र स्वार्थशक्तिरेव निर्दिष्टा। असौ- सः। सूर्यः- सविता। उदगात्- उदेति। मामकः- मदीयम्। भगः- सौभाग्यम्। उदयम्- उदेति। अहम्। तत्- तम्। पतिम्- पालकम्। विदला- ज्ञातवती। विषासहिः- शक्तिमती। अभ्यसाक्षि- सहनाख्यशक्त्युज्जृम्भणं करोमि ॥१॥

अहं केतुरहं मूर्धाहमुग्रा विवाचनी। ममेदनु क्रतुं पतिः सेहानाया उपाचरेत्॥ १०.१५९.०२

अहम्। केतुः- प्रज्ञा। अहम्। मूर्धा- मुख्या। अहम्। उग्रा- वीर्यसम्पन्ना। विवाचनी- वाचयित्री। पतिः- भर्ता। मम इत्- ममैव। क्रतुम्- सङ्कल्पम्। अनु। सेहनायाः- सहमानायाः। अनु। उपाचरेत्- अनुसरेत् ॥२॥

मम पुत्राः शत्रुहणोऽथो मे दुहिता विराट्। उताहमस्मि संजया पत्यौ मे श्लोक उत्तमः॥ १०.१५९.०३

मम- मे। पुत्राः- सन्ततयः। शत्रुहणः- आवरणबाधकाः। अथो- अपि च। मे- मम। दुहिता- पुत्री। विराट्- व्यापनशीला। उत- अपि च। अहम्। सञ्जया- जयशीला। अस्मि- भवामि। मे- मम। पत्यौ- भर्तरि। उत्तमः श्लोकः- श्रेष्ठो मन्त्रोस्ति ॥३॥

येनेन्द्रो हविषा कृत्व्यभवद्युम्न्युत्तमः। इदं तदक्रि देवा असपत्ना किलाभुवम्॥ १०.१५९.०४

येन। इन्द्रः- परमेश्वरः। हविषा- हव्येन। कृत्वी- कर्मशीलः। द्युम्नी- द्योतनशीलः। उत्तमः- श्रेष्ठः। अभवत्। देवाः- देवताः। इदं तत्। अक्रि- अकारि। असपत्ना। किल अभुवम्- अभूवम् ॥४॥

असपत्ना सपत्नघ्नी जयन्त्यभिभूवरी। आवृक्षमन्यासां वर्चो राधो अस्थेयसामिव॥ १०.१५९.०५

Dr. Rangani

असपत्ना । सपत्नघ्नी । जयन्ती- जययुक्ता । अभिभूवरी- व्याप्तिमती । अस्थेयसाम्- अस्थिराणाम् । राधः- धनम् । इव । अन्यासाम्- इतरासाम् । वर्चः- तेजः । आवृक्षम्- अच्छिनम् ॥५॥

समजैषमिमा अहं सपत्नीरभिभूवरी। यथाहमस्य वीरस्य विराजानि जनस्य च॥ १०.१५९.०६

यथा । अस्य- एतस्य । वीरस्य जनस्य च- वीर्यसन्ततेः । विराजानि- द्योतनशीला भवति तथा । इमाः- एताः । सपत्नीः । अहम् । अभिभूवरी- अभिभवित्री सती । समजैषम्- सम्यक् अजयम् ॥६॥

Dr. Ranganji